

Intersektionalitets- perspektiv inom parasporten

En förstudie av Parasport
Stockholm
2024

Innehåll

Om denna förstudie	2
Intersektionalitet	6
Intersektionalitet i praktiken	11
Röster från fältet	15
Förslag på fortsatt arbete	29
Referenslista	32

Om denna rapport:

Text & research: Isabelle Widmark, 10ere AB

Bilder: Oscar Olsson

Intervjuer: Charlotte Ovefelt

Begreppsförklaring

Funktionsnedsättning = En nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Funktionsvariation = Värdenneutral beskrivning av människors olika fysiska, psykiska eller kognitiva förmåga

Funktionshinder = Den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.

Parasport = Idrott för parasportens målgrupper. Personer med rörelsenedsättning, synnedsättning och intellektuell funktionsnedsättning.

Intersektionalitet = Ett verktyg för att analysera och förstå hur olika former av diskriminerande maktordningar samverkar, interagerar och förstärker varandra.

Jämlikhet = Alla människor har ett lika stort värde och ska bemötas med respekt och behandlas rättvist. Faktorer som sexuell läggning, hudfärg, kön eller funktionsvariation ska inte påverka hur någon behandlas

Funktionsvariation = Att behandla vissa människor sämre än andra därför att de är annorlunda på något sätt.

Funktionshinder = Den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen.

Normer = Oskrivna regler i samhället som vi har att förhålla oss till. De sätter ramar och är en förutsättning för att vi ska fungera tillsammans

Jämställdhet = Kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

NFP = Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, NPF, är ett samlingsnamn för olika tillstånd som påverkar hur hjärnan och nervsystemet fungerar och hanterar information.

Om denna förstudie

Om förstudien

Idrottsrörelsen är som Sveriges största folkrörelse viktig för många människor. Den bidrar till god folkhälsa samtidigt som den skapar inkludering i samhället. Vi ser dock att människor med funktionsnedsättning har lägre delaktighet i idrottsrörelsen, trots att forskning pekar på att ett aktivt liv hos människor med funktionsnedsättning leder till bättre fysisk och psykisk hälsa. Bristen på jämlik hälsa och integration inom föreningsidrotten bidrar till en hälsoklyfta mellan personer med funktionsnedsättning och övriga befolkningen.¹

Parasporten har en viktig roll i att skapa förutsättningar för fler att utöva idrott och även drömma stort – oavsett förutsättningar. Vi ser dock att människor inom Parasporten många gånger behandlas som en homogen grupp, utan att ta hänsyn till att alla individer också har flera identiteter såsom kön, ålder, sexualitet och etnicitet. När olika identiteter kombineras påverkar det oss på olika sätt. Vi får olika livssituationer och olika mycket makt.

Förutom att öka den grundläggande förståelsen kring trösklar för inkludering, normer och funktionsnormer behöver vi bli bättre på att arbeta utifrån ett intersektionalitetsperspektiv. Det hjälper oss att forma våra verksamheter så att de kan bli fullt inkluderande.

För att öka förståelse för dessa perspektiv har vi på Parasport Stockholm under hösten 2024 genomfört en förstudie för att titta på intersektionalitetsperspektivet inom Parasporten. Vi har tittat på vilka material och underlag som finns att tillgå inom området idag samt pratat med fyra aktiva inom parasporten kring hur de upplever diskriminering och inkludering inom parasporten.

Syftet med förstudien är att den ska kunna ligga till grund för ett fortsatt arbete inom idrotten och parasporten.

¹PwC. (2024). Parasportens värde för individ och samhälle. Hämtad från <https://www.pwc.se/sv/publikationer/parasportens-varde-for-individ-och-samhalle.pdf>

Intervju: Charlotte Ovefeldt

Ordförande, Parasport Stockholm

Varför har du valt att engagera dig i parasporten?

Eftersom att jag har arbetat med inkluderingsfrågor i många olika sammanhang, bland annat med funktionsrättsfrågor, och därtill har ett stort idrottsintresse så har parasport länge varit något jag brunnit för. Jag hade en vilja att starta ett fotbollslag för flickor med intellektuell funktionsnedsättning, då den gruppen ofta står långt från föreningsidrotten. När jag för drygt tre år sedan grundade fotbollslaget Solstrålarna, en verksamhet för flickor med intellektuell funktionsnedsättning mellan 6-13 år, blev det en naturlig väg in i parasporten.

När du tänker på Parasport och intersektionalitet, vad tänker du på då?

Jag vill tänka att funktionsnedsättning inte är en del som "spelar roll" men jag vet att det gör det. Olika typer av funktionsnedsättning spelar dessutom olika stor roll, medvetet och omedvetet, även inom Parasporten. Dessutom ser jag hur vi ofta buntar ihop människor med funktionsnedsättning till en homogen grupp, vilket visar på okunskap kring hur olika identiteter samspelar.

Hur upplever du att attityder om funktionsnedsättning kan leda till exkludering inom idrotts- och föreningslivet?

Egentligen vet jag inte om attityder exkluderar i sig. Det är snarare bilden av att idrotten och föreningslivet ibland kanske visar upp en bild av att vilja vara en förening för alla. I det så vill man visa upp att personer med funktionsnedsättning är en viktig del. Frågan är dock om målgruppen verkligen är inkluderad på riktigt? Det ser ju alltid bra ut att vilja vara till för alla men att göra det fullt ut ser vi kan brista hos en del föreningar. Det handlar kanske inte om att de exkluderar men det är inte heller inkludering fullt ut.

Vad önskar du att idrottsrörelsen jobbar mer med framåt, inte minst kopplat till frågor som rör funktionsnedsättning och inkludering?

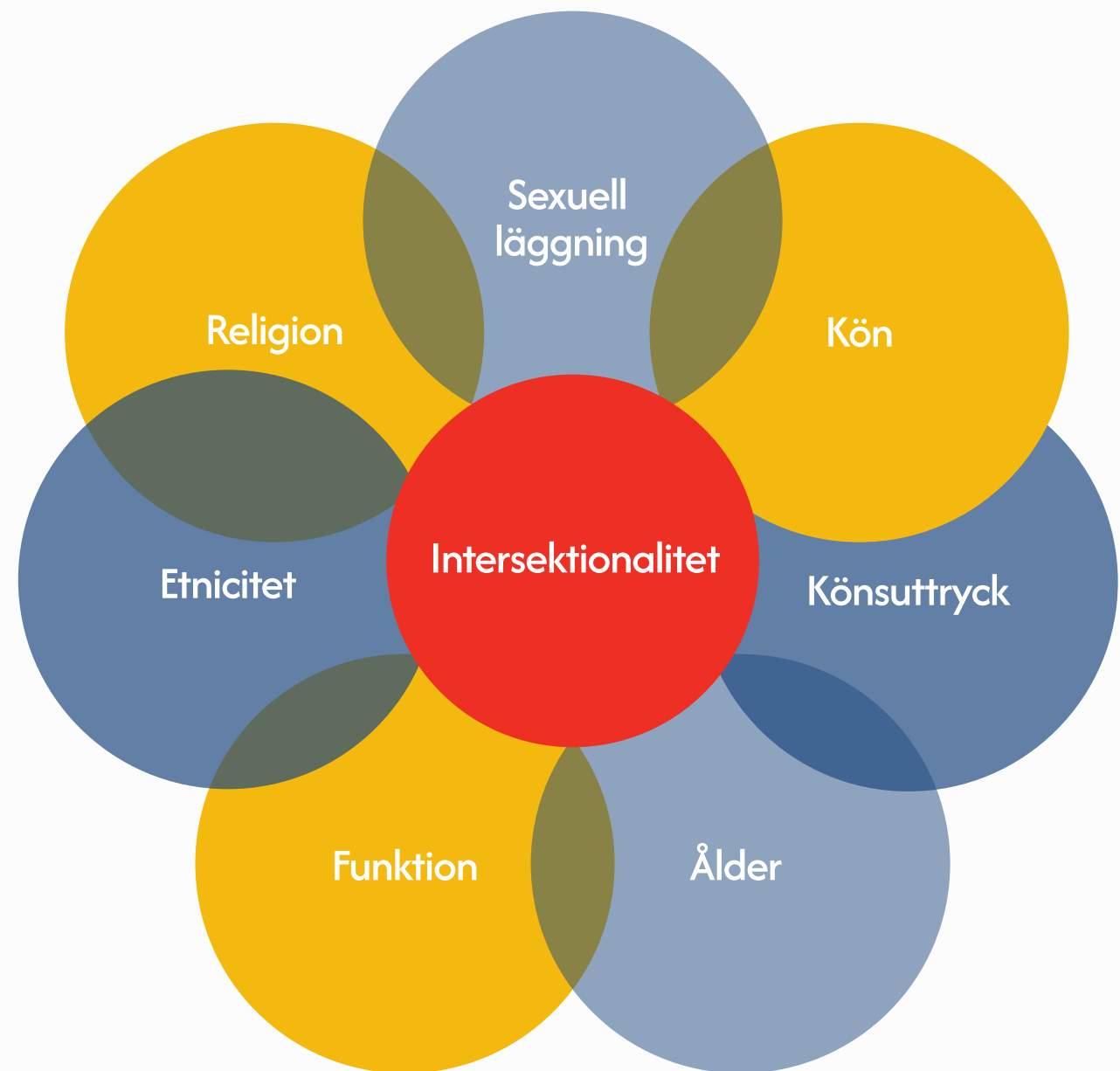
Idrotten måste tänka mycket mer långsiktigt. Alla säger att de vill arbeta på sikt, med utveckling. Problemet är att när resultaten styr för mycket så tappas den långsiktiga utvecklingen bort. Det är viktigt att idrotten arbetar mer med bredden inom parasport. För att vi ska få fram stjärnor så är det som överallt det behövs en stor bredd att "ta av". Parasporten måste också jobba ännu tydligare med jämställdhet och få fler flickor aktiva inom Parasporten.

Det finns mycket kvar att göra inom idrotten när det kommer till dessa frågor. Just parasporten tror jag överlag är något bättre på att vara mer inkluderande men det finns även maktrelationer här. När jag säger att Parasporten är något mer inkluderande tänker jag på att människors olikheter kan synas och sticka ut mer samtidigt som det är självklart för alla. Det finns en förståelse i högre grad kring olikheter.

Intersektionalitet

Vad är intersektionalitet?

Begreppet intersektionalitet kommer från engelskans intersection, som betyder korsning. Termen intersektionalitet myntades av forskaren och teoretikern Kimberlé Williams Crenshaw (1991).

Att förstå ett intersektionellt perspektiv

Att arbeta utifrån ett intersektionellt perspektiv handlar om att fatta beslut utifrån en analys om hur olika maktordningar eller sociala kategorier samspelar. Utifrån de normer som finns i samhället får människor olika grupptillhörigheter och därigenom olika mycket makt. Detta ger i sin tur olika strukturella levnadsvillkor.

Vad händer när olika normer och kategorier möts och överlappar varandra? Kategoriseras någon som en kvinna, kommer den personen statistiskt sett ha lägre lön än någon som är man. Kategoriseras någon som funktionsnedsatt innebär det att den personen, generellt, kommer att ha sämre möjligheter i arbetslivet än någon som inte är funktionsnedsatt.

Intersektionalitet fungerar också som en tankemodell för att komma ihåg att alla människor har olika erfarenheter både av att vara normbrytare och att passa in eller att följa normen.² I Sverige utgör de sju diskrimineringsgrunderna en bra utgångspunkt för en intersektionell analys.

Diskrimineringsgrunderna enligt Diskrimineringsombudsmannen (DO):

- 1. Kön:** Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man. Förbudet mot könsdiskriminering omfattar också personer som planerar att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet.
- 2. Könsoverskridande identitet eller könsuttryck:** Att någon inte definierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel, eller på annat sätt, ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än det som registrerats vid födelsen.
- 3. Etnisk tillhörighet:** Med etnisk tillhörighet menas en individs nationella och etniska ursprung, hudfärg eller liknande förhållande.
- 4. Religion eller annan trosuppfattning:** Religiösa åskådningar som exempelvis hinduism, judendom, kristendom och islam. En annan trosuppfattning innefattar sådana övertygelser som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning, till exempel buddhism, ateism och agnosticism.
- 5. Funktionsnedsättning:** Varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga.
- 6. Sexuell läggning:** Sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.
- 7. Ålder:** Uppnådd levnadslängd.⁴

²SISU Idrottsutbildarna. (n.d.). Normer, normkritik och intersektionalitet: Lär dig om trygghet och inkludering. Hämtad från <https://utbildning.sisuforlag.se/rfsisu/idrottens-webbar/trygg-och-inkluderande-idrott/lar-dig-om-trygghet-och-inkludering/normer-normkritik-och-intersektionalitet/>
⁴Diskrimineringsombudsmannen (DO). (2024). Diskrimineringsgrunder. Hämtad från <https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder>

Maktordningarnas samspel

För att förstå hur maktordningar samspelar kan vi använda oss av en modell som hjälper oss att få en överblick över hur vi befinner oss i relation till normer och de olika diskrimineringsgrunderna. Genom att exempelvis placera norm eller icke-norm alternativt överordnad eller underordnad på skalan så kan vi bättre förstå både oss själva och personer i vår omgivning.

Kön

Könsidentitet eller könsuttryck

Etnisk tillhörighet

Religion eller annan trosuppfattning

Funktionalitet

Sexualitet

Ålder

The background is a dark blue-grey color with a blurred image of people. Two bright yellow light beams or spotlights shine down from the top, illuminating the scene. The text is white and centered on the left side of the image.

”Alltid kön,
aldrig bara
kön.

Interseksjonalitet i praktiken

Vad vi ser: Att arbeta intersektionellt

Arbetet med inkludering är ständigt aktuellt. Det är en förutsättning för en framgångsrik och hållbar idrottsutveckling. Idrottsrörelsens ambition om allas rätt att vara med innebär att vi behöver arbeta hårdare för att inkludera de målgrupper som idag står utanför.

De senaste åren har det genomförts ett antal olika initiativ kring inkluderande idrott. När det kommer till parasporten specifikt har frågor som rör trösklar och hinder lyfts i olika sammanhang. Under 2021 släppte Parasport Sverige rapporten Manual för tillgänglighet med syfte att öka kunskap kring hur vi kan öka tillgänglighet på idrottsanläggningar och i träningslokaler.

När vi tittar på vad det finns för material som rör hinder av mer strukturell karaktär så som normer och diskriminering ser vi att det finns relativt lite material att tillgå. Förutom den fysiska tillgängligheten är det viktigt att arbeta kring trösklar och hinder utifrån att de även kan vara mentala och strukturella.

Alla människor inom idrotten har olika behov, förutsättningar och normer att förhålla sig till. För människor med funktionsnedsättning är det ofta flera olika normer som överlappar varandra, och med det kommer fler hinder att ta sig över.

Det är viktigt att betona att hindren kan se väldigt olika ut för olika personer, då gruppen i sig är en mycket heterogen grupp. Hos ungdomar med autism kan deltagandet vara villkorsstyrt, vilket innebär att det möjliggörs av flera individuella villkor. Det kan finnas de som gärna deltar i grupp och det kan finnas andra som inte vill det.

Vi vet också att flickor med NPF-diagnoser är en av de grupper som i minst utsträckning deltar i föreningsaktiviteter. Samtidigt ser vi att flickor med synnedsättning, liksom gruppen ungdomar med nedsatt rörelseförmåga, är lika föreningsaktiva som de utan funktionsnedsättning.⁵

Analys kring hur vi formar våra verksamheter och utifrån vilka normer och perspektiv är viktig för att fler ska känna sig inkluderade. Det är här intersektionalitet kommer in.

⁵Geidne, S., & Jerlinder, K. (2021). Jämlik idrott och funktionsnedsättningar (s. 136–137). Hämtad från <https://centrumfordrottsforskning.se/sites/default/files/2021-06/5-Jamlik-idrott-och-funktionsnedsattningar.pdf>
⁶Riksidrottsförbundet. (n.d.). Normer, normkritik och intersektionalitet. Hämtad från <https://utbildning.sisuforlag.se/rfsisu/idrottens-webbar/trygg-och-inkluderande-idrott/lar-dig-om-trygghet-och-inkludering/normer-normkritik-och-intersektionalitet/>

Hur diskriminering påverkar

Diskriminering upplevs olika av olika människor och upplevelsen blir ofta starkare eller annorlunda för människor som har flera marginaliserade identiteter.

Tanken med intersektionalitetsperspektivet är just det, att få en bättre analys kring hur våra verksamheter påverkar människor. Det ger oss bättre svar. Om idrotten bättre ska kunna beakta, analysera och förstå hur olika normer och maktordningar samspelar behövs det intersektionella perspektivet.

I rapporten "Resurser, representation och 'riktig' idrott - Om jämställdhet inom idrotten" skriver Jenny Svender att även om det finns de som ifrågasätter intersektionalitet, framför allt för att det skulle kunna överskugga jämställdhetsarbetet genom att fokusera på fler perspektiv samtidigt, så ser hon att idrotten har mer att vinna än att förlora på att använda sig av ett intersektionellt perspektiv.⁷

⁷Svender, J. (2018). Idrottsrörelsens jämställdhetsarbete. I *Resurser, representation och "riktig" idrott - Om jämställdhet inom idrotten* (s. 135-150). Centrum för idrottsforskning. Hämtad från <https://centrumforidrottsforskning.se/sites/default/files/2021-05/Resurser-representation-och%20riktig-idrott-2017.pdf>

När jämställdhet blir en intersektionalitetsfråga

Case: Solstrålarna

Fotboll är Sveriges största sport för både killar och tjejer. Runt om i landet bedrivs också parafotboll.

Fram till 2021 fanns dock inte ett enda parafotbollslag enbart för tjejer. Då startades Solstrålarna i Älvsjö AIK FF.

Inom "normsporten" kategoriseras lag och aktiviteter utifrån ålder och kön. Inom parasporten nöjer vi oss ofta med att erbjuda aktiviteter för målgruppen i stort, vilket gör att grupperna ofta blir homogena.

Om du är tjej eller kvinna och funktionsnedsatt är det två normer som överlappar varandra. Därför blir jämställdhetsfrågan också en intersektionalitetsfråga.

Röster från fältet

Röster om inkludering och diskriminering i Parasporten

Under hösten 2024 har fyra semistrukturerade intervjuer genomförts med personer med olika bakgrund och roller inom och runt Parasporten. Samtalen har kretsat kring frågor som rör diskriminering, inkludering och intersektionalitet med syfte att fånga upp hur människor upplever situationen och kunskapsnivån inom området idag.

Röst 1

Lärare i anpassad skola och idrottstränare (ej parasport)

Hur ser din bild ut av diskriminering kopplat till funktionsnedsättning?

Överallt sker diskriminering, både medveten och omedveten. Den medvetna diskrimineringen handlar ju främst om att en sätter sig själv högre upp och tycker att man är bättre än andra. Den omedvetna diskrimineringen handlar såklart till stor del om okunskap. Ibland upplevs det också som att det inte finns intresse av att lära sig mer och förändra. Till exempel om man pratar i termer av "så är alla pojkar", det är ju okunskap, alla är ju inte på samma sätt.

Är vi bra på att inkludera personer med olika funktionsnedsättningar inom idrotten då tänker jag kopplat t.ex. kön, sexuell läggning, etnicitet och övriga diskrimineringsgrunder?

Det står ju så fint på pappret hos föreningar och i förbund att alla är inkluderande och att alla är välkomna med det är såklart inte verkligheten. Idrotten är inte till för alla och jag tror det ofta beror på utbildade ledare.

Jag tycker exempelvis att personer med funktionsnedsättning kopplat till utländsk bakgrund är långt från idrottsrörelsen. Där behöver vi arbeta mer. Det finns ju rasism inom idrotten både medveten och omedveten och blir ännu tydligare kopplat till funktionsnedsättning. Det jag dock tror är svårast både inom parasport och inom idrotten i stort kopplat till diskrimineringsgrunderna är könsidentitet. Jag tror många har jättesvårt för att vet hur man ska hantera sådana frågor.

Hur ser du på kunskapsnivå hos ledare/förbund etc både inom parasport och normsport kopplat till diskriminering?

Jag tycker att alla borde tänka mer på och bli bättre på att utgå från var en person befinner sig, vilka behov de har och utgå från alla parametrar runt en person. Såklart blir det ännu mer kunskap som krävs när det rör personer med funktionsnedsättning. Jag tror parasporten verkligen behöver de allra bästa ledarna, det är där ledarskapet verkligen kommer i fokus. Så viktigt att ledare blir medvetna om hur vi inkluderar alla utifrån allt en människa är.

Kan det bli så att vi lättare gör en grupp människor med funktionsnedsättning till en homogen grupp?

Jag upplever att vi i ledande positioner är bättre på att inte kategorisera barnen som en homogen grupp. Jag upplever snarare att föräldrar kan göra det kanske med syfte att alla med funktionsnedsättning ska få exakt samma. Jag tror också det kan vara mest utmanande för de individer som har en funktionsnedsättning som inte syns utanpå. Att då klumpas ihop i en homogen grupp, även med de som till exempel sitter i rullstol, gör det säkert svårare att få sina behov tillgodosedda. Idrotten borde ju liksom få bli en räddning för alla tycker jag. Det som behövs är utbildade ledare och stöttande vuxna. Vi behöver också bli bättre på att behandla alla utifrån den unika individ som man är.

” Tycker alla borde tänka mer på och bli bättre på att utgå från var en person befinner sig, vilka behov de har och utgå från alla parametrar runt en person. Såklart blir det ännu mer kunskap som krävs när det rör personer med funktionsnedsättning.

Hur hittade du till parasporten? Var tröskeln in i idrotten svår att komma över för att få plats?

Som barn började jag inom normsporten då jag kommer från en familj med stort idrottsintresse. Jag hängde med bra som liten och var t.o.m ganska duktig. Min medfödda CP-skada började synas mer längre fram kopplat till tävling och det blev svårare att hinna med i lika snabbt tempo som de andra. Jag som har en ganska lätt funktionsnedsättning har kommit in ganska enkelt inom parasporten men det finns andra individer och grupper som har det mycket svårare att ta plats.

Skulle du säga att vi är bra på att inkludera personer med olika funktionsnedsättningar inom idrotten kopplat till exempelvis kön, sexuell läggning, etnicitet och övriga diskrimineringsgrunder?

Precis som hela idrottsrörelsen har vi svårt med dessa frågor. Det som verkligen sticker ut är människor med annan etnisk bakgrund. Det är svårt att nå målgruppen i utsatta områden. Det är ofta språkbarriärer och svårt att nå ut till vårdnadshavarna.

Idag jobbar jag med de som har flerfunktionsnedsättningar och det är verkligen en grupp som vi har svårt att nå ut till fullt ut, inte minst i områden med människor med annan etnisk bakgrund. Ibland är det så att föräldrar faktiskt vill gömma undan sina barn, vilket gör det svårare att nå ut till målgruppen. Vi är helt beroende av att nå dem via deras föräldrar. Här ser jag att vi har stor förbättringspotential.

Även inom andra frågor har vi utmaningar. Exempelvis ser jag att vi behöver göra mer inom HBTQI- frågorna. Jag vill verkligen att vi ska jobba bredare och med viktiga frågor men ibland konstaterar jag: "inte vår kamp att ta, vi har så många andra hinder att övervinna".

Upplever du att parasporten exkluderar någon målgrupp?

Det är ingen som medvetet vill exkludera men hela den gruppen jag och vi jobbar med, de med flerfunktionsnedsättningar, är en grupp som lätt hamnar utanför då vi aldrig tävlar med mera. Vi försöker såklart alltid inkludera alla men hos oss kan nästan utövaren själv bli exkluderad då vi är helt beroende av andra runt omkring barn och ungdomar. Tänker jag på andra grupper inom parasporten är det som i idrotten i stort, på vissa ställen finns en jargong som inte är helt skön och den måste vi komma förbi.

Din bild av hur parasporten jobbar med jämställdhetsfrågor?

Vi har gjort vissa tjejsatsningar för att nå fler tjejer och vi har ungefär 50/50. Dock är det mycket fler ledare som är kvinnor hos oss. Det är märkligt att parasporten har så otroligt mycket kvinnliga ledare när många andra delar av idrottsrörelsen skriker efter kvinnliga ledare. Vi skulle vi ett tillfälle ha en referensgrupp där vi gick ut och frågade efter folk som kunde vara med. Det blev nästan bara kvinnor som ställde upp så vi gick ut och försökte få fler män,, pappor, engagerade men det känns verkligen som att det är mammorna som är mest engagerade runt våra barn och ungdomar.

” Idag jobbar jag med de som har flerfunktions-nedsättningar och det är verkligen en grupp som vi har svårt att nå ut till fullt ut, inte minst i områden med människor med annan etnisk bakgrund.

Hur ser din bild ut av diskriminering kopplat till funktionsnedsättning?

Inom parasporten måste jämställdhet och jämlikhetsfrågor lyftas mycket mer. Det blir lätt så att folk pratar om denna grupp som en homogen grupp utan olikheter. I parasporten kan det bli så att olika "diagnoser", förutsättningar, åldrar och kön blandas i en grupp och sedan är man nöjd. Ingen ifrågasätter varför det ser ut så, det bara gör det. Utifrån min egen erfarenhet som förälder till en 14-årig flicka med funktionsnedsättning blev det exempelvis så när hon testar basket. Hon skulle spela med killar som var mycket äldre och de hade såklart helt andra fysiska förutsättningar. Kanske detta inte på något sätt är medveten diskriminering men på sätt och vis är det ju diskriminerande.

Det får inte vara så att föreningar startar parasport för att det ser bra ut och att det liksom blir check i en hållbarhetsrapport. Om man startar grupper inom Parasport "bara för att" så lämnas den gruppen halvvägs och den blir inte med fullt ut i alla sammanhang.

Skulle du säga att vi är bra på att inkludera personer med olika funktionsnedsättningar inom idrotten kopplat till exempelvis kön, sexuell läggning, etnicitet och övriga diskrimineringsgrunder?

När jag själv är ledare inom parasport märker jag att vi ledare måste anstränga oss mycket för att klara av att dela upp gruppen utifrån individuella förutsättningar. Alla kanske inte kan göra allt men alla kan göra något och vi kan inte ha en idrott som är helt kravlös.

Det är viktigt att tänka på hur utövaren identifierar sig. Det kan vara jättesvårt för en del inom parasporten att ens veta hur de ska identifiera sig. Även om vi i idrotten försöker inkludera kan det också vara så att föräldrar knappt vill erkänna att deras barn behöver extra stöd.

Upplever du ren exkludering av några inom idrotten kopplat till personer med funktionsnedsättning (och övriga egenskaper hos en person)?

Det är så mycket lättare att personer med exempelvis NPF-diagnos blir exkluderade eller också personer med en icke synlig funktionsnedsättning. Svårt också med gruppen flickor med utländsk bakgrund och funktionsnedsättning. Vi märker att vi har svårt att nå dem. De har inte föreningsvana och sedan sätter, precis som i normsporten, ekonomi och språk ibland käppar i hjulet för att kunna delta fullt ut. Jag tänker också att exkludering är just det att personer med funktionsnedsättning många gånger buntas ihop till en homogen grupp. Gruppen utesluts ibland från att delta i tävlingar mm för att de är för få eller att man inte vet hur de ska tävla eller mot vilka.

Dina egna tankar om hur parasporten kan bli mer inkluderande för alla?

För det första måste vi lära oss att tänka nytt och kanske göra på andra sätt. Parasporten har en tendens till att bli på ett sätt som vi alltid gjort. Hur kan vi utveckla och kompetensutbilda de som arbetar inom parasporten?

” I parasporten kan det bli så att olika ”diagnoser”, förutsättningar, åldrar och kön blandas i en grupp och sedan är man nöjd. Ingen ifrågasätter varför det ser ut så, det bara gör det.

Hur hittade du till parasporten? var tröskeln in i idrotten svår att komma över för att få plats?

Det var väldigt lätt. Jag hade alltid varit idrottsintresserad och hållit på med många sporter. När jag fick min sjukdom ville jag fortsätta så jag mailade till den idrott jag håller på med nu och frågade om jag fick vara med. Det var självklart. Jag hade spelat stående hockey innan så just ishockey var självklart för mig.

Skulle du säga att vi är bra på att inkludera personer med olika funktionsnedsättningar inom idrotten kopplat till exempelvis kön, sexuell läggning, etnicitet och övriga diskrimineringsgrunder?

Svåraste är gruppen med utländsk bakgrund. Dels handlar det kanske om en ovana att delta i idrott och föreningsliv och såklart språksvårigheter. Den utmaningen finns ju egentligen inom all idrott så jag vet inte om det är specifikt för parasporten. Jag personligen har inte alls känt mig exkluderad när jag kom ut som transperson inom parasporten. Det hade såklart varit helt annorlunda för min del om jag kommit ut inom normsporten.

Jag kände ju aldrig att jag passade in i tjejernas omklädningsrum men jag kunde ju inte bara gå till killarna, även om jag var en han. I parasporten är det blöjor, katetrar och annat som förekommer i omklädningsrummet så att jag genomgått en könsbekräftande behandling är liksom ingenting. Om det förekommer någon form av diskriminering är det inte primärt inom lagen utan i sådana fall i andra sammanhang där det kanske satsas på vissa men inte på andra.

Personligen har jag upplevt diskriminering utanför idrotten då jag sitter i rullstol och en del tror att jag är mindre vetande. Det är i så fall det enda. Jag väntade helt med att komma ut med vem jag var tills jag hade något att berätta fullt ut men det gick hur bra som helst.

Hur ser du på exkludering inom parasporten?

Det blir ungefär samma svar som när jag pratar inkludering, inom just parasporten märker jag inte av exkludering. Det är i sådana fall de som kommer från andra länder och kulturer men då är det nog mer att det bedrivs väldigt lite parasport i just de områden där de bor. På ett sätt kan det ju också vara så att icke synliga funktionsnedsättningar exkluderas. Det är liksom "lättare" att sitta i rullstol för då syns det och då finns en annan medvetenhet om dina hinder.

Din bild av hur parasporten jobbar med jämställdhetsfrågor?

Jag tror det är ganska rättvist generellt sedan är det såklart så att män inom parasport har mer utbud av tävlingar än kvinnor. Det kanske inte finns en tävlingsklass för dem och många har dessutom långt att åka till parasporten. Tror ändå parasporten är bättre än normsporten på jämställdhet för alla är liksom välkomna överallt på ett helt annat sätt än inom idrott för de som inte har en funktionsnedsättning.

Förslag på fortsatt arbete

Tillsammans för insikt och utveckling

Under sommaren, i samband med Paralympics, släppte Parasport Sverige och PwC rapporten "Idrott som förändrar liv". I rapporten kunde vi läsa att svensk parasport inte har återhämtat sig efter pandemin, samtidigt som fysisk aktivitet är avgörande för att förbättra psykisk och fysisk hälsa hos personer med funktionsnedsättning. När Sverige nyligen granskades av FN:s kommitté för rättigheter med funktionsnedsättning visade resultatet att målgruppen har sämre levnadsvillkor och hälsa, lägre utbildningsnivåer och högre arbetslöshet jämfört med resten av befolkningen.¹⁰

” Att delta i parasport är för många personer med funktionsnedsättning en väg mot ett självständigt liv, arbete, gemenskap och en aktiv vardag. Men vi som idrottsförbund kan inte lösa det själva. Vi behöver ökade resurser och ett större engagemang från fler aktörer, inte minst våra politiker och näringslivet.

– Åsa Llinares Norlin, ordförande, Parasport Sverige

För att alla ska kunna ha en aktiv fritid och kunna delta i idrottsrörelsen på lika villkor behöver många aktörer i samhället samarbeta för att skapa tillräckligt goda förutsättningar för att det ska hända.

Vi inom Parasport Stockholm ser ett behov av att fortsätta undersöka de hinder och trösklar som människor med funktionsnedsättning upplever inom idrotten. Vi ser också att det är av stor vikt att i större utsträckning inkludera målgruppen vid beslutsfattande.

” Nothing about Us, Without Us”

Vi kan konstatera att det finns mycket kvar att göra för att idrotten i stort ska bli inkluderande för alla på lika villkor. Vi har ett ansvar och ett jobb framför oss när det kommer till att analysera våra verksamheter utifrån det perspektivet.

Även om det inte går att skapa verksamheter utifrån alla individers förutsättningar och behov behöver vi bli bättre att titta på vilka våra verksamheterna är till för samt på vilket sätt vi formar våra aktiviteter – och utifrån vilka normer.

Finns det några skärningspunkter vi missar och hur kan vi bli bättre på att förstå hur diskriminering eller utanförskap kan upplevas för de människor som har flera marginaliserade identiteter?

¹⁰PwC. (2024). *Parasportens värde för individ och samhälle*. Hämtad från <https://www.pwc.se/parasport>

¹¹Motto som organisationer för funktionsnedsatta har använt genom åren som en del av den globala rörelsen för att uppnå fullt deltagande av och med personer med funktionsnedsättning

Vi behöver bli bättre på att analysera vilka våra verksamheter är till för samt vilka normer som råder. Till vår hjälp har vi Intersektionalitetsperspektivet.

Vad ett hinder är och hur det upplevs skiljer sig från individ till individ och även över tid. Därför kan vi inte utgå ifrån att exempelvis rörelseförmåga eller brist på ledsagare är de enda hindren som begränsar. Vi behöver även titta mer på de strukturella dimensionerna.

Två delar vi önskar arbeta vidare med framöver:

- 1 Tillsammans med andra aktörer inom idrottsrörelsen och offentlig sektor önskar vi att göra en kartläggning kring trösklar och hinder för människor med funktionsnedsättning. Framför allt önskar vi titta på det strukturella perspektivet. Hur kan vi få fler att delta i idrott på lika villkor?
- 2 Vi ser ett behov av att ta fram konkreta metodmaterial för att underlätta för ledare och beslutsfattare inom idrotten när det kommer till intersektionalitetsperspektivet. Det kan vara svårt att veta hur man rent praktiskt ska jobba utifrån detta perspektiv. Praktiska metoder kan underlätta planering av mer inkluderande verksamheter.

Referenser

Referenser

Diskrimineringsombudsmannen (DO). (2024). Diskrimineringsgrunder. Hämtad från <https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder>

Geidne, S., & Jerlinder, K. (2021). *Jämlik idrott och funktionsnedsättningar* (s. 136–137). Hämtad från <https://centrumforidrottsforskning.se/sites/default/files/2021-06/5-Jamlik-idrott-och-funktionsnedsattningar.pdf>

SISU Idrottsutbildarna. (n.d.). *Normer, normkritik och intersektionalitet: Lär dig om trygghet och inkludering*. Hämtad från <https://utbildning.sisuforlag.se/rfsisu/idrottens-webbar/trygg-och-inkluderande-idrott/lar-dig-om-trygghet-och-inkludering/normer-normkritik-och-intersektionalitet/>

Svender, J. (2018). Idrottsrörelsens jämställdhetsarbete. I *Resurser, representation och "riktig" idrott – Om jämställdhet inom idrotten* (s. 135–150). Centrum för idrottsforskning. Hämtad från <https://centrumforidrottsforskning.se/sites/default/files/2021-05/Resurser-representation-och%20riktig-idrott-2017.pdf>

Sveriges Paralympiska Kommité. (2020). *Parasportpolitiskt program 2020–2021*. Hämtad från <https://www.paralympics.se/download/18.72f24a6918274ff664444d91/1660293672100/parasportpolitiskt-program-2020---2021.pdf>

PwC. (2024). *Parasportens värde för individ och samhälle*. Hämtad från <https://www.pwc.se/sv/publikationer/parasportens-varde-for-individ-och-samhalle.pdf>